

(2)

Uzm. Serenat İSTANBULLU* (Expert Serenat İSTANBULLU)
TÜRKÇE: NİĞDE HALK MÜZİĞİ KÜLTÜRÜNDE ALİ ERCAN VE MÜZİĞE
KATKILARI
ENGLISH: ALI ERCAN AND HIS CONTRIBUTIONS TO MUSIC in NIGDE
FOLK MUSIC CULTURE

ÖZET

Bu çalışmada; bestecisi bilinen Geleneksel Türk Halk Müziğinin günümüz yaşayanlarından Ali Ercan'ın hayatı, eserleri, Niğde'nin müziğine ve somut olmayan kültürel mirasına etkileri, türkü dağarına katkıları, dinî müziğe yönelişi, ilahileri, dinî içerikli filmleri ve son yıllarda değişikliğe uğrayan müzik anlayışı irdelenmiştir.

Ali Ercan'ın müziğindeki söz ve form değişimleri, geleneksel söyleyişten ve âşık şiirinden(saz şiiri) tasavvufi şiire yönelimi, her iki türdeki ürünleriyle müzik alanına katkıları ve THM kültürüne etkileri vurgulanmıştır. Bilimsel yayınlara fazla konu olmamış Niğde halk müziği temsilcilerinin de zikredildiği bu çalışma, Niğde ozanlarından Ali Ercan'ın ve öğrencisi olmuş diğer Niğdeli halk sanatçılarının tanıtılması açısından da önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ali Ercan, Niğde Müzik Kültürü, Geleneksel Türk Halk Müziği, Âşık, Dinî Müzik

Jel Code: M14, Q20, Q30.

ABSTRACT

In this study, Ali Ercan, a living representative of Traditional Turkish folk music the composer of which is known ,has been analyzed in terms of his life, works , effects on the music and cultural heritage which is not tangible in Niğde, his contributions to folk music repertoire,his tendency to religious music, his hymns,his films based on religion and his perception of music which has changed lately.

The changes in lyrics and form in Ali Ercan's music, his heading towards sufism from traditional and 'Aşık' style, his contributions to music and THM (Turkish folk music) culture through his works in both fields have been emphasized.This study in which the representatives of Niğde folk music who haven't been subject to scientific publications much is also important in that it serves to make Ali Ercan, one of Niğde's poets, and other local poets who were once his student known.

Keywords: Ali Ercan , Niğde Music Culture, Traditional Turkish Folk Music, Aşık, Religious Music

Jel Code: M14, Q20, Q30.

* Niğde Güzel Sanatlar Lisesi; serenatistanbullu@hotmail.com

GİRİŞ

Saz şairleri, bir diğer adıyla âşıklar, âşık edebiyatı olarak nitelendirilen edebiyat akımının ilkelerine uygun olarak toplumdaki gelişimi, değişimi, sorunları, doğa ve insan sevgisini, aşkı, kültürel normları, halkın dili ve duygusuyla, bakışıyla dile getirip, bunları, kendi şiirleriyle veya başkalarına ait şiirlerle, saz eşliğinde anlatan kişilerdir. Âşık ve sazın ayrılmaz bütünlüğü, bu sanatçılara “saz şairi”, “sazlı ozan”, “çöğür şairi” gibi adların da verilmesine sebep olmuştur (Sakaoğlu 1992: 219). Sözlü anlatımın esas olduğu âşık tarzı halk şiirinde âşık; halkın gönlüne, hayaline yürek uzattığı kadar, topluma ve düzene karşı taşlamalarıyla da kimi zaman içinde yettiği kesimin sözcüsü, kimi zaman halka olan öğütleri ile benimsenip halkın gönlünde yer etmiş bir ses olmuştur. Bu anlamda Niğde kültürünün sesi olan Ali Ercan, gerek kendi besteleri, gerek halk şiirlerine can veren ezgileri ile Niğde müziğinin sesi, temsilcisi ve taşıyıcısı olmuştur. Son dönemlerde yapmakta olduğu İslami içerikli söz ve ezgileriyle dinî müziğe, ayrıca İslami konuları işleyen filmleri ile medya yoluyla da, topluma ve müzik alanındaki kültürel mirasa katkıları devam etmektedir.

Bu çalışmada; “Bestecisi bilinen Geleneksel Türk Halk Müziğinin günümüz yaşayanlarından Ali Ercan kimdir?” , “Eserleri ve eserlerinin içeriği, Niğde halk müziğine ve Geleneksel Türk Halk Müziğimize katkıları nelerdir?”, “ Halk aşığının son yıllarda dinî müziğe yönelişi, ilahileri, dinî içerikli filmleri ve son yıllarda değişikliğe uğrayan müzik anlayışı ve bu değişimin gerekçeleri nelerdir?” sorularına yanıt aranmıştır.

Kaynak taraması, belgesel tarama ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada, ozan hakkında birçok belge taranmış ve konunun gerektirdiği bilgiler edinilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esneklerdir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı, görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000: 6). Araştırmanın veri toplama yöntemi olarak, Ali Ercan ile yakınlığı bulunan kişilerden ve kendisinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile bilgiler elde edilmiş, bu bilgiler belli bir sıraya dayanarak derlenmiştir.

Ali Ercan’ın Hayatı

Niğde müzik kültürünün önemli bir ismi olan halk aşığı Ali Ercan, 1931 yılında Niğde’ye bağlı İçmeli köyünde doğmuştur. Altı yaşında annesini, annesinin ölümünden 4 ay sonra kardeşini, yedi yaşında ise babasını kaybederek babaannesinin yanında büyümüştür. Evin tek erkek çocuğu olması nedeniyle ailenin geçimini sağlayabilmek için köyün koyun ve kuzularını otlatma görevini üstlenen Ercan, doğa ile ilgili vezinsiz, yarı kafiyeli, amatörce manilerini, kendi yaptığı derme çatma bir saz ile daha sonra da dayısının hediye ettiği ilk bağlamasıyla on yaşından itibaren çalıp söylemeye başlamıştır (Ercan 1965:8). Ali Ercan, beste ve icra yeteneğini askerlik döneminde geliştirmiş, saz ustalarından Emin Aldemir ve zamanın ünlü yorumcularından Aliye Akkılıç ile tanışarak, onların tavsiyeleri ile 18 yaşında İstanbul radyosunun açtığı sınavı hem ses hem icra alanlarında kazanıp burada çalmaya başlamıştır (Özmel 2009:1198). Jüri huzurunda söylediği ilk şiiri şudur:

“Buraya koymuşlar bir büyük kantar

Bu kadar insanı kantar mı tartar

İyi çal şu sazı Ercan'da yakayı kurtar

Hakkında yaramazı söylerler şimdi” (Türkmen 1996:25)

İki yıl boyunca İstanbul radyosundaki görevini sürdüren Ercan, maddi nedenlerle buradaki işini bırakmıştır. Askerlik sonrası Niğde’de düğünlerde saz çalan sanatçı, bir yandan da Halk Eğitimi Merkezinin halk müziği ve bağlama kurslarında öğreticilik yapmıştır (Atılğan 2002:31).

1951’de evlenerek 3 çocuk sahibi olan Ali Ercan, “Adana’ya Bir Kız Geçti Gördün mü?” adlı ilk plak çalışmasının ardından “Kara Kaş Gözlerin Elmas”, “Adaletin Bu mu Dünya?”, “Kırat Gemini Almış Yol mu Dayanır?” adlı plaklarıyla 1960-1970 yılları arasında tüm yurttan oldukça popüler olmuş, bu süreç içerisinde 55 plak, 25 kaset yapmıştır. (Atılğan 2002:32). Anadolu’nun her yerinde tanınan ve türküleri söylenen Ali Ercan, o yıllarda Niğde türkülerinin tüm yurttan tanınmasına, çalınıp söylenmesine vesile olmuştur (Atılğan 2002:32).

Halen dinî motifler içeren şiirlerini bestelediği ürünleriyle sanatına devam eden Ercan’ın, ilahi tarzda eserleri de albümleştirilerek piyasaya sunulmuştur. Dinî konular içeren birçok filmde de rol almış olan Ali Ercan’ın, bir reklam filmi ve yayımlanmış iki kitabı bulunmaktadır. Bu kitapların ilki, kendi çalışmaları, eserleri, Niğde dolaylarından derlediği Niğde türküleri ve sosyal içerikli şiirlerinin olduğu “Kara Kaş Gözlerin Elmas (1965)”, diğeri ise İslamî tarzda bestelenmiş kasidelerin, nasihatlerin, ilahilerin ve kendi eserlerinden seçmelerin bulunduğu “Doyamadım Muhammed’e” adlı kitabıdır.

Eserlerinin Yapısı

Ali Ercan’ın türküleri içerik bakımından incelendiğinde âşıklık geleneğinde görülen söz söyleme sanatının öne çıktığı; anlatılmak istenilenin, sözün etrafında şekillendiği görülmektedir. “Âşıklar, buldukları yörelerin hem şairi hem müzisyeni olarak önemli bir yere sahiptirler. Bilhassa Kuzey Doğu Anadolu illerinde önemli bir gelenek olarak sürdürülen âşıklık, günümüzde de geçmişten gelen kimi uygulamaları bünyesinde barındırmaktadır. Âşıklar şiir düzmeyi ve saz çalmayı ustalarından yahut katıldıkları meclislerdeki usta âşıklardan öğrenirler” (Özdemir 2013:9). Ali Ercan’ın da Niğde kültüründe, belirtilen açıklamaya uygun bir icra ve söz sanatının olduğu bilinmektedir.

Aşığın eserleri, ezgisel tür olarak çoğunlukla kırık havadır ve sıklıkla 2/4 lük ve 4/4 lük ölçü sayısı ile bestelenmiştir. Bunun dışında Niğde’ye ve çevre yörelere ait derlediği türküler ve uzun havalar arasında kendisine ait olanlar da bulunmaktadır.

Ali Ercan, gerek âşık tarzı şiirlerinde gerekse tasavvufi şiirlerinde, hecenin 7, 8 ve 11’li kalıplarını kullanmıştır. Aynı çeşitlilik, kullandığı uyak şeması ve türünde de görülmektedir. Şiirlerin nazım biçimleri incelendiğinde, hem saz şiirinden hem de tekke şiirinden faydalandığı görülür. ‘Koşma, semai, ilahi’ aşığın kullandığı nazım biçimleridir.

Ali Ercan’ın eserlerindeki konular, âşık edebiyatı geleneğinde görüldüğü üzere kendi başından geçen ya da yaygınlaşıp ünlenen hikâyeler üzerinedir.

Müzik Hayatı

Ali Ercan’ın, müzik hayatı genel anlamda üç döneme ayrılabilir. Yöre sanatçısı

olduğu birinci dönem, ulusal alanda tanındığı ve popüler kültür ürünleri verdiği ikinci dönem, olgunluk yaşlarında başlayıp halen devam eden, İslamî ürünler ve televizyon programlarının olduğu üçüncü dönem. Âşık; müzik hayatının 1. ve 2. Dönemlerini 30 yıl, 3. Dönemini ise 35 yıllık bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Niğde ve civar yörelere ait türkülerde can verdiği birinci dönemde, Ercan'ın, aşık edebiyatı konularından ve halka ait hikâyelerden etkilenerek bu hikâyeleri bestelere dönüştürdüğü görülmektedir. Niğde türkülerini; konuları gereği çoğunlukla aşkın ifade edildiği, kırsal ve geleneksel özelliklerinden dolayı çevre baskısının türkü sözlerine yansıdığı, sevdiği kızla görüşmemenin verdiği üzüntünün dile getirildiği, genellikle erkek ağzı dizelerden oluşur. Ali Ercan da sanatının ilk yıllarında bu konular üzerine yoğunlaşmıştır.

Aşığın Niğde türkülerini içinden derlediği ve seslendiği türkülerin ilki, dedesi, Gömleksizin Hasan Dede'den öğrendiği “Gökdereden Çıktım Derya Yüzüne” adlı türküdür. Niğde ve dolaylarında nüfusun belli bir bölümünü oluşturan Rum halkının Niğde yaşayışına etkilerini de yansıtan bu türkü, Dikilitaş Köyü'ndeki Ermeni kızı Heleni ile karşılaşarak, ona sevdalanan Âşık Ali'nin, Heleni'ye karşı duygularını anlatır. Dinî ve etnik ayırımdan kaynaklanan olumsuzlukları da anlatan türkünün sözlerinden bir bölümü şöyledir:

“Gökdere'den çıktım derya yüzüne,
İras geldim bir Ermeni gızına,
Yeme, içme bak yavrunun yüzüne
İmana gel, gavur gızı imana”

Bu sözler üzerine Ermeni kızının Ali'ye cevabı:

“Hacılar da hacca gider Hacı olur
Talebeler okur-yazar hoca olur
Ermeni'den İslam olmak güç olur,
Var git İslamoğlu dönmem dinine” (Ercan 1965:10)

Mübadele ile birlikte evlerini terk eden Rum halkından kalan kültürel miras, gerek eski Niğde evlerinin mimarisinde gerek el işlemlerinde gerekse Niğde'nin kasaba ve köylerinde bile görülen tarihi kiliselerle, halen kendini göstermektedir. Dinî ve etnik etkileşimin somut örnekleri Ali Ercan tarafından seslendirilen türkülerde de görülmektedir.

Ali Ercan'ın bu dönem eserlerindeki kişiler; toplum düzenindeki haksızlıklara, yanlışlıklara ve güçlünün güçsüz üzerinde kurmaya çalıştığı üstünlük ve yaptırımlara karşı koymaya çalışan genç erkeklerdir. Âşık, bu türdeki türkü sözleriyle, özgörevi olan toplumsal farkındalığı yaratmak ve toplumdaki gelişimi, değişimi, sorunları dile getirerek sorgulamak istemektedir. Aşığın bu dönemdeki şiirlerinin çoğunlukla tasvir, eleştiri, taşlama, yakınma, güzelleme olduğu gözlemlenir. Türkülerinde gençliğinden itibaren Tanrı ve insan sevgisini dile getiren âşık, topluma da öğütler ve örnek olaylar vasıtasıyla yol göstermek istemektedir.

Taşradan ayrılp İstanbul'a gelişi ile başlayan dönem, Ali Ercan'ın müzik hayatında ikinci dönem olarak nitelendirilebilir. Ercan, birinci dönem eserlerini “gerçek halk müziği”, ikinci dönemdeki ürünlerini ise “fantezi müzik” olarak tanımlamakta ve ürünlerinin konularını da o yılların gündemde olan konularından, halkın isteği yönünde belirlediğini, eserlerinin genellikle yoksul kesimin sorunları ya da mizahi tarzda taşlamalar biçiminde olduğunu dile getirmektedir. Aşığın bu dönemdeki ürünleri

incelendiğinde, türkü formundaki bestelerinin çoğunlukla kendisi içi özel bir kadına ya da başka kadınlara yönelik olduğu görülür. Eserlerindeki konular, ilk zamanlarda büyük şehre gelmiş olmanın getirdiği alışma dönemleri, kırsal hayata duyulan özlem ve sıklıkla büyük şehre gelip sosyal hayata uyum sağlama adına özellikle kadınlarda görülen değişim ve şehirli kadınların yaşantısına yönelik sözler üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bu türkülerin başlıcaları arasında, “Kara Kaş Gözlerin Elmas” türküsü gelir. Ali Ercan’ın açık gönüllülikle anlatmış olduğu türkünün hikâyesi şöyledir:

Ercan, para kazanmak amacıyla İstanbul’da çalıştığı bir pavyonda gördüğu, Emel adında bir kıza tutulmuştur. Aradan yıllar geçmesine rağmen bir daha göremediği kızı, hiçbir zaman unutamamıştır. Âşık, yıllar sonra Gaziantep’te program yapmak için anlaştığı başka bir pavyonda o kızı tekrar görür. O gece gözüne uyku girmeyen Ercan’ın yanına yaşlı bir kadın gelir. Bu kadın, âşık olduğu Emel’in annesidir. Kadının, yaşlı ve giderek çirkinleşen “acayip” hali Ali Ercan’a “annene bak gör halini” dizelerini döktürür ve tüm Türkiye’nin bildiği o türküyü doğurur. Ali Ercan’ın sevdiği kadına yönelik, yaşlanmayı ve ölümü betimleyen sözleri de bir anlamda topluma mesajdır.

“Kara kaş gözlerin elmas

Bu güzellik sende de kalmaz

Pişman olun kimseler almaz

Annene bak gör halini”

(Ercan1965:14)

60’lı yıllarda Zeki Müren dahil pek çok solistin okuduğu, günümüzde ise rock müzik türünde üne kavuşmuş olan Kıraç’ın, Anadolu rock tarzında seslendirdiği “Kara Kaş Gözlerin Elmas” türküsü günümüz gençleri arasında da halen sevilen ve söylenen bir türküdür.

Ercan’ın yoksulluk ve eşitsizlik üzerine yazdığı çok bilinen bir diğer türküsü de “Adaletin Bu mu Dünya?” türküsüdür. Türkünün bir bölümü şöyledir:

“Güvenemem Servetime Malıma

Ümidim Yok Bugün İle Yarına

Toprak Beni De Basacak Bađrına

Adaletin Bu Mu Dünya

Ne olur yaşasak dünya

Kimine kavun yedirdin

Bana acı şalak dünya

Ne Yar Verdin Ne Mal Dünya

Benim de canım al dünya

Benden iyi adam bul da

Aleminde gezdir dünya

Kötülerinsin Sen Dünya

İyileri Öldüren Dünya

Küçük bir yuva kurmuştum

Acımadan yıktın dünya”

<http://www.turansam.org>

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches

TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 6/KIŞ, Sayı: 21

TURAN-CSR International Scientific Peer-Reviewed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 6/WINTER, Issue: 21

Ercan'ın albümlerindeki birçok eserin giriş bölümünde, genellikle kendisi ve bir başkasıyla karşılıklı diyalog şeklinde gelişen resitatif metinler bulunmaktadır. Ercan'ın kendisi tarafından ve Nedret Güvenç gibi dönemin tiyatrocuları tarafından seslendirilen bu resitatif metinler sıklıkla türkünün konusunu yansıtan bazen mizahi, bazen de ders veren sözlerden oluşmaktadır. Bazı türkülerin mısra aralarına ya da en sonuna konulan metinlerde, türküyü bütünleyici ya da hikayeleştirilen bölümler eklenmiştir. Bu dönemdeki söyleyişte de birinci dönemde olduğu gibi, durum tespiti, yol gösterme, nasihat verme ve eleştirel yaklaşımın devam ettiği görülmektedir.

Döneminin popüler olan konuları üzerine de ürünler veren Ercan'ın, kadın imgesine yer verdiği türkü sözleri oldukça ilgi görmüştür. Özellikle yetiştiği çevredeki kadın kavramıyla, şehir kadınları arasındaki farkın mizahi bir söylemle dile getirildiği ve şehir kadını eleştiren türkü sözleri sevilmiş ve bu nedenle yoğun olarak bu konu üzerine müzik ürünleri vermiştir. “İstanbul’a Geldin Hanım mı Oldun” “Bir Kız Bana Emmi Dedi” , “Kız Sen Dünyanın Neresindensin?”, “Halamın Kızı”, “Güzele Bakmak Sevap”, “Sabret Sevgilim-Güzel Beni de”, “Adana’ya Bir Kız Geçti Gördün mü?”, “ Bana Bir Kız Yaz” gibi Ercan'ın albümlerine almış olduğu eserlerin adları da bu konuya örnek teşkil edecek durumdadır

Ali Ercan'ın, 1961 yılından itibaren Almanya ile Türkiye arasında yapılan bir anlaşma ile Almanya'ya misafir işçi olarak giden Türklerin (Şahin 2012:1) yaşadığı sıkıntıları, memleket özlemine ve geride kalan ailesinin durumunu anlatan eserleri gurbetçiler tarafından benimsenmiş, birçok kez Almanya'ya davet edilen Ercan bu türde eserlerini yoğunlaştırmıştır. Almanya'ya giden bir kadının geride kalan çocuklarının durumunu anlattığı “Zeynebim” türküsünün bir bölümü şöyledir:

“Zeynebim Almanya'nın yolunu tuttu
Ayşe'yle Fatma'nın boynunu büktü
Altı aylık Ahmet'ini nasıl unuttun?
Yavan ekmek yiyelim dön gel
Zeynebim Zeynebim
Seninle kavlimiz böyle miydi?
Zeynebim Zeynebim
Çocukların seni istiyor
Zeynebim Zeynebim”

“Helga Türk Gelini”, “Aysel'in Dönüşü” türküleri de aşğın, Almanya ile ilgili türkülerinden bazılarıdır.

Yoksulluk, ölüm, İstanbul'a göç ve bu göçün getirdiği zorlukları da birçok türküsünde işleyen Ali Ercan'ın geçmiş yıllarındaki eser konularının seçiminde, elbette bulunduğu dönemin gündemi, ilgi gören konuları ve sevileni üretme adına seçimlerin yapıldığı göz önüne alınmalıdır. Ancak âşık, müzik hayatının her döneminde Tanrı sevgisini, insan sevgisini, doğruluğu ve özünü kaybetmeme gibi erdemleri türkülerine konu etmiştir.

Ali Ercan'ın kırklı yaşları ile birlikte gelen üçüncü dönem, İslamî konular üzerine ürünler verdiği dönemdir. Bu dönem, kendisi tarafından, “halk aşığı” iken “Hak aşığı” olmak, olarak tanımlanır. Ercan, yaşantısında ve müziğinde değişimlere neden olan etkenleri şöyle anlatır: “ Evimin karşısında İstanbul'un üçüncü büyük camisi olan Şehzadebaşı Camii İmamı Timurtaş Uçar Hoca ile yaptığım sohbetler ve yine evimin çok yakınında bulunan,

<http://www.turansam.org>

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches

TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 6/KIŞ, Sayı: 21

TURAN-CSR International Scientific Peer-Reviewed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 6/WINTER, Issue: 21

komşularım dediğim, ara sıra dertleştiğim, 18 Sekbanlar Şehitliği, İslamiyet'ten etkilenmeme ve zaten içimde hep var olan Allah sevgisinin alevlenmesine neden olmuştur". Bu dönem ürünleri, söz bakımından incelendiğinde ise tercih ettiği konuların büyük çoğunluğunun, Tanrı'ya yönelik olarak, kader, şükür, tövbe, ölüm, Kuran-ı Kerim, peygamberler ve din büyükleri üzerine olduğu görülür. Özellikle Hz. Peygamberi övmeye ve O'nunla ilgili olayları tasvir etmeye yönelik olan çok sayıdaki bestesi dikkat çekicidir. Ayrıca Ercan'ın Yunus Emre'nin şiirlerinden de bestelediği ilahileri bulunmaktadır. İslami tarzda 150 civarında ilahi ve şiirleri bulunan Ercan'ın bu dönemde 15 kadar serbest konulu ürünleri bulunmaktadır. Âşık, serbest konulu ürünlerini anlatırken; gençlikte, "Adaletin bu mu dünya?" dediğini, olgunluk çağında ise "Kimin olursan ol dünya" diyerek dünyayı başkalarına bırakmaya hazırlandığını ifade etmektedir. Son yıllardaki müzik ürünlerinin üslubunun sıklıkla tasvir, öğüt, yakarış, söz veriş, yönlendirme şeklinde olduğu gözlemlenmektedir.

Ercan'ın hac ziyaretindeyken yazdığı, Hz. Peygambere ve Kabe'ye olan sevgisini anlatan dinî formdaki eserinin bir bölümü şöyledir:

"Ben Resul'den çok memnunum
O da benden memnun mu ki?
Tekrar nasib eyle Yarab
Ben Resul'e doymadım ki!
Doyulur mu o Mahmud'a
Doyulur mu o Ahmed'e
Ashab bile doymamış ki
Nasıl doyam Muhammed'e" (Ercan 2005:17)

İlahi tarzında çok sevilen ve İslami kesimin yoğun olarak dinlediği "Medine'ye Varamadım" adlı eserin sözleri ise şöyledir:

Medine'ye varamadım,
Gül kokusu alamadım,
Ben resule doyamadım,
Yaralıyım, yaralıyım.

Bu eserin konusundan esinlenerek yazılmış olan senaryo, filme dönüştürülmüş ve Ali Ercan da bu filmde başrol oynamıştır. Bu film dışında 13 tane dinî konulu filmde de başrol alan Ercan'ın ikinci kitabı olan "Doynamadım Muhammed'e" adlı kitabında 127 adet ilahi ve kasidesi vardır.

Şu an 83 yaşında olan ve kendisini "Önceki Ali Ercan ve sonraki Ali Ercan' olarak tanımlayan, çalışmayı hiç bırakmayan halk ozanının müzik hayatı 65 senedir devam etmektedir. "İnsanları kendi canım kadar seviyorum, öldüğümde, hakkımda 'iyi bir insandı' derlerse bu dünyadaki görevimi yapmışım demektir" diye ifade ettiği dünya görüşü de eserlerinde bulunan ana fikir ile uyumludur. Halk şairi kimliğini hiçbir zaman terk etmeyen Ercan, halkla dertleşme, olaylardan ders çıkarma, vefa gösterme ve öğüt verme üslubunu hiç değiştirmemiş ve bu gibi konulara müzik hayatının her döneminde yer vermiştir.

<http://www.turansam.org>

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches

TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 6/KIŞ, Sayı: 21

TURAN-CSR International Scientific Peer-Reviewed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 6/WINTER, Issue: 21

Niğde Halk Müziğine ve Geleneksel Türk Halk Müziğine Katkıları

Ali Ercan kendisini yetiştiren saz ustalarına, kitaplarında yer verdiği gibi yetişmesine katkıda bulunduğu öğrencilerini ve bilgi alışverişinde bulunduğu diğer Niğdeli saz ustalarını da desteklemiştir. Niğde müzik kültürüne katkısı olacağını düşünerek özellikle kitaplarında ve katıldığı programlarda, türkülerine yer verdiği bu kişilerin besteleri de bugün Niğde türkülleri olarak TRT arşivinde ve Türk halk müziği repertuarlarında yerini almıştır. Ali Ercan'ın övgüyle bahsettiği saz ustası ve yapımcısı Nurettin Bayhan, oğlu İlhan Bayhan, besteleriyle Niğde türküllerine katkıda bulunan Ziya Özdağ, sahne ve repertuar bilgisini aktardığı Erkan Yölseven ve Ali Ercan'ın "sihirli tef" diye tanımladığı Talat Baykal, ağabeyleri Ahmet ve Raci Baykal, ayrıca Niğde türküllerini derleyerek TRT repertuarına kazandıran Niğdelilerin fahri hemşehrisi Nurettin Çamlıdağ, Niğde halk müziği kültürünün önemli isimlerindedir.

Aşığın, hem kendi eserlerini hem de Niğde'ye ait bazı türkülleri derlediği iki kitabı bulunmaktadır. 1965 yılında basılan "Kara Kaş Gözlerin Elmas" adlı ilk kitabında, Ali Ercan'ın kendi çalışmaları, eserleri, Niğde dolaylarından derlediği Niğde türkülleri ve sosyal içerikli şiirlerinin bir kısmı bulunmaktadır. 2005 yılında "Doyamadım Muhammed'e" adlı ikinci kitabı ise İslamî tarzda bestelenmiş ilahilerin kasidelerin ve nasihatlerin bulunduğu, birçoğu bestelenmiş ve kayıtları yapılmış şiirlerden ve kendi eserleri arasından seçmelerden oluşmaktadır. Bu kitapların her ikisinde de eserler notaya alınmamış, yalnızca sözlerden ibaret bırakılarak eserlerle ilgili olaylar anlatılmıştır. Ayrıca ilahilerden önce Ali Ercan'ın görüşlerine ve dinî konulardaki telkinlerine yer verilmiştir. Eserlerin notaya alınarak basılı metinler halinde kitaplaştırılmamış olması, Niğde kültürü adına Ali Ercan'ın yüzlerce eserinin kaybolma ve unutulma endişesini yaratmaktadır.

55 plak 25 kaseti bulunan Ali Ercan'ın son dönemlerde ilahilerden oluşan albümleri ile birlikte 80'in üzerinde albümü, ayrıca sosyal medyada Ali Ercan'ın sevenlerinin oluşturduğu birçok site bulunmaktadır. Bu siteler dışında türkü ve ilahilerine kolayca ulaşılabilen birçok İslami site ve video paylaşım siteleri de vardır.

Son dönemlerde yine İslami içerikli birçok filmde rol alan Ali Ercan'ın 13 sinema filmi, bir reklam filmi ve halen devam eden bir de televizyon programı bulunmaktadır.

SONUÇ

Niğdeli Âşık Ali Ercan'ın, gerek derlemeleri gerek besteleri gerekse Niğde ve civar yörelere ait geleneksel halk müziğinin tanıtılması yoluyla, Niğde'nin müziğine ve somut olmayan kültürel mirasına katkılarının bulunduğu,

Halk evi çalışmaları ve yerel törenlerdeki icralarıyla Niğde müzik kültürüne hizmet etmiş olduğu,

Niğdeli saz âşıkları arasında önemli bir yer tuttuğu ve Niğdeli birçok saz aşığını da etkileyerek, onların yetişmelerinde katkılarının bulunduğu,

Ali Ercan'ın kendi şiirleri başta olmak üzere, anonim olarak bilinen veya gelenek içinde dilden dile söylenegelmiş hikayeleri güfte ve besteye dönüştürdüğü eserleriyle türkü dağarcığına katkıları olduğu,

Ayrıca, yine kendi şiirleri kasideleri ve ilahileriyle; ilaveten Yunus Emre'den aldığı şiirleri, farklı bestelerle yeniden canlandırarak dinî müziğe de katkıları olduğu

<http://www.turansam.org>

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches

TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 6/KIŞ, Sayı: 21

TURAN-CSR International Scientific Peer-Reviewed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 6/WINTER, Issue: 21

İslami eserleri ile de dini müziğe ve ilahi repertuarına katkıları bulunduğu, bu eserlerini kitap, film, albüm gibi erişim araçlarıyla kolay ulaşılabilir hale getirdiği,

Ali Ercan'ın, gerek TRT-THM repertuarına alınmış ya da repertuara alınmamış eserleri bakımından, gerekse başka bestecilerin yetiştirilmesi ve bu kişilerin TRT-THM repertuarına alınan bestelerinin oluşumuna desteklerinden dolayı, Türk Halk Müziği'ne büyük katkılarının olduğu,

Müzik hayatının birinci dönemindeki eserlerinin, deyiş bakımından, halk aşığı deyişine uygun düştüğü ve âşıklık geleneğinin amaçlarına uygun güfte ve beste çalışmalarının olduğu,

Geçmişte yazdığı eserleri ile son zamanlarda yazdığı eserleri arasında üslup ve içerik bakımından değişimlerin görüldüğü,

Müzik hayatının son dönemlerinde oluşturmuş olduğu İslami eserleri vasıtasıyla dinî anlamda kendisinden feyz almak isteyenlere müzik yoluyla rehberlik ettiği,

Yukarıda belirtilen sonuçlardan hareketle Ali Ercan'ın; âşık sanatında, icracı, temsilci ve kaynak kişi olarak önemli bir yerinin olduğu, eserlerinin ve çalışmalarının çokluğu ve geniş kitlelere hitap etmesi sayesinde, sanatında ölümsüzleştiği, kendi arzuladığı sanatsal hedefe epeyce yaklaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- ATILGAN, Halit, “Geçmişten Günümüze Niğde Halk Müziği” T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları Başbakanlık Basımevi Ankara 2002.
- ERCAN, Ali, “Karakaş Gözlerin Elmas ve Niğde Türküleri” İl Basımevi Niğde 1965.
- ERCAN, Ali, “Doyamadım Muhammed’e”, Şelale Yayıncılık, İstanbul 2005.
- ÖZMEL, İsmail, “Niğdeli Şair ve Yazarlar” Tekten Matbaa Basın Yayın Ltd. Şti. Niğde 2009.
- ÖZDEMİR, Erdem, “Âşık ve Ozan Kavramlarının Günümüz Türkiye’inde Müzikal ve Edebi Yönden Tanımlanması”, Akademik Bakış Dergisi Sayı: 34 Ocak – Şubat Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi 2013.
- SAKAOĞLU, Saim, “Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine”, Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler, (Hızl: Salih Turhan), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
- ŞAHİN, Sedat, “Almanya’ya Türk Vatandaşları’nın Göçü’nün 51. Yılı “Kazanımlar ve Tehditler” H.Ü. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırmaları e-dergisi, 20 Kasım 2012, , Ankara, 2012 s.1-16.
- TÜRKMEN, Uğur, “Notalarıyla Niğde Türküleri” Elma Ofset Matbaacılık Niğde 1996.
- TÜRNÜKLÜ, Abbas, “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 2000.